

Sprogforum i 30 år - Interview med Karen Risager

Interviewer: Lone K. Svarstad

Karen Risager
Dr. Phil.
Professor emerita
Roskilde Universitet
risager@ruc.dk

Lone Krogsgaard Svarstad
ph.d.
Lektor på Institut for Læreruddannelse
Københavns Professionshøjskole
losv@kp.dk

Hvordan startede Sprogforum?

Det var i slutningen af 1993, eller tidligt i 1994, at der var et møde i Netværk for Fremmedsprog, vistnok i Nyborg. Det var et nationalt netværk af forskere inden for sprogpædagogik, og det var støttet af SHF (Statens Humanistiske Forskningsråd, det der nu hedder Danmarks Frie Forskningsfond, Kultur og Kommunikation), som dengang gav en hel del støtte til samarbejde på tværs af universiteterne.

Jeg var i en arbejdsgruppe sammen med Michael Svendsen Pedersen og Karen Lund, og under vores snakke fik vi den ide at vi ville lave et tidsskrift for sprogpædagogik. Vi var meget opsatte på at lave noget der kunne styrke samarbejdet mellem sprogene, både fremmedsprogene og dansk som andetsprog, og vi var jo en tværsproglig gruppe: Michael arbejdede med engelsk og dansk som andetsprog, Karen L. arbejdede med dansk som andetsprog og fransk, og jeg selv arbejdede med flersprogethed og fransk.

Vi fremlagde ideen på et plenummøde i Netværket, men der var faktisk nogen skepsis mht. om der var grundlag for sådan et tidsskrift i Danmark. Man var for eksempel i tvivl om der virkelig ville være emner nok til at fylde et tidsskrift år efter år. Men Netværket gav heldigvis grønt lys til at vi gik videre med sagen.

Var der ikke andre tidsskrifter for sprog på det tidspunkt i Danmark?

Jo, der var først og fremmest *Sproglæreren*, som indeholdt mindre artikler og indlæg om sprog i grundskolen. Det var (er) et tidsskrift, der især formidler ideer og synspunkter mellem sproglærere indbyrdes. Men vi forestillede os en platform, hvor der var dialog mellem forskere og lærere/praktikere med det formål at synliggøre og videreudvikle vores fælles faglige identitet på tværs af sproglige og institutionelle grænser. Og det skulle være over hele spektret fra grundskole til universitet.

Hvordan kom Danmarks Pædagogiske Bibliotek ind i billedet?

Jørgen Gimbel, der var ansat på Danmarks Lærerhøjskole i Emdrup og også var med i Netværket, kontaktede Elsebeth Rise, der var forskningsbibliotekar på Danmarks Pædagogiske Bibliotek sammesteds. Hun stod bl.a. for redaktionen af tidsskriftet *Tværsproglige Blade*, der blev udgivet af DPB og indeholdt litteraturoversigter og artikler om sprogpædagogik, og Jørgen tænkte at DPB derfor havde erfaring med at udgive et tidsskrift. Det viste sig at lederen af biblioteket, Leif Lørring, var meget interesseret i projektet, da han selv var involveret i et tilsvarende tidsskrift for geografi. Han støttede at det nye tidsskrift blev udgivet på DPB, og han foreslog samtidig at det afløste *Tværsproglige Blade*. Så *Sprogforum* er faktisk en slags fortsættelse af *Tværsproglige Blade*.

Hvordan organiserede I jer?

I mange år frem til 2002 var det os fire: Elsebeth Rise, der var ansvarshavende, Karen Lund, Michael Svendsen Pedersen og mig selv, der udgjorde den faste redaktion. Desuden fik vi meget god hjælp af Per Lukman fra DPB. Men det var vigtigt for os, at tidsskriftet var båret af en større kreds af sprogfolk. Derfor samlede vi allerede fra starten en bred redaktionsgruppe – senere kaldt storgruppen – som bestod af lærere og forskere fra så mange sprogfag som muligt (i 1994 omfattede storgruppen 20 personer). Vi begrænsede den til folk øst for Storebælt for at sikre at alle havde mulighed for at deltage i møderne. Dengang var der jo ikke nogen bro og heller ikke nogen mulighed for online deltagelse. Senere har vi suppleret med folk fra vest for Storebælt også. Storgruppen blev tidsskriftets højeste myndighed mht. den overordnede udgivelsespolitik og fastlæggelse af temaer.

Det var et intenst forløb gennem hele foråret og sommeren op til udgivelsen af det første nummer i oktober 1994. Storgruppen holdt møder på DPB om aftenen i hvert fald hver 14. dag, og der var altid dejlig mad på bordet, især leveret af Elsebeth, så vidt jeg husker. Vi var lang tid om at blive enige om navnet – mange forslag var på bordet, før vi blev enige om *Sprogforum*. I starten var der søjler på forsiden, dem var mange glade for!

Vi blev også enige om at alle numre skulle være temanumre. Det var en vigtig beslutning, for det betød at vi, dvs. storgruppen, løbende kunne pege på temaer der var oppe i tiden, temaer der var behov for at få belyst, kritiske vinkler der skulle tages op, osv. Det har betydet et væld af forskellige temaer, der til sammen aftegner hele det sprog- og kulturpædagogiske felt, inkl. tilgrænsende felter såsom sprogpolitik, sociolingvistik,

medborgerskabsstudier, IT og meget andet. Når man ser på oversigten over temanumre nedenfor, kan man se hvordan betoningerne har ændret sig over tid siden 1990'erne. Det allerførste nummer var om Kulturforståelse. Der var dér, vi ville starte. Jeg havde selvfølgelig en finger med i spillet, og det var også mig der foreslog *Sprogforums* undertitel: *Tidsskrift for sprog- og kulturpædagogik*.

Hvordan arbejdede man med det enkelte tema?

For at sprede og demokratisere redaktionsprocessen nedsatte vi på stormøderne en temagruppe for hvert temanummer. Gruppen, der kunne omfatte omkring 3-5 personer, bestod af særligt interesserede fra storgruppen og mindst en fra den faste redaktion. Temagruppen indhentede artikler om temaet og redigerede dem. De sørgede for at så mange sprog som muligt, og så mange institutioner/niveauer som muligt, var repræsenteret. Derefter sendte temagruppen nummeret til redaktionen, som så redigerede artiklerne færdig samt sørgede for at finde nogen til at skrive en kronik om et aktuelt sprogpolitisk emne. Vi modtog også en gang imellem artikler uden for temaet, som vi udgav under rubrikken Åbne Sider. Redaktionen forsynede til sidst nummeret med et perspektiverende forord, samt informationer om aktuel temarelevant litteratur. Denne arbejdsgang har vi i det store og hele bevaret indtil i dag. Det skal siges at alle har mere travlt end før, og det kan bl.a. ses i antal numre om året: Indtil 2011 producerede vi tre numre om året, derefter skar vi det ned til to.

Hvilken sprogpolitik har Sprogforum egentlig?

Fra starten havde vi først og fremmest artikler på dansk, og vi forsynede også alle citater og eksempler på andre sprog med en dansk oversættelse. Det var for at holde fast i den brede danske målgruppe fra skolelærere til forskere. Nogle gange oversatte vi selv udenlandske artikler til dansk. Men lidt efter lidt gav vi plads til f.eks. norsk og svensk, og desuden havde vi i en periode en egentlig internationaliseringspolitik. Den var tilskyndet af at vi ansøgte Forskningsrådet om udgivelsesstøtte, og de bevilgede et beløb under forudsætning af at vi internationaliserede tidsskriftet. Så vi modtog en del artikler på engelsk, tysk og fransk, og fik også enkelte oversat fra dansk til f.eks. engelsk og spansk. Men det var et stort arbejde og også bekosteligt, så vi indstillede denne praksis, selv om den jo bidrog til kendskabet til *Sprogforum* rundt omkring i verden.

Jeg vil også lige tilføje, at i forbindelse med Det Europæiske Sprogår i 2001 fik *Sprogforum* bevilget penge til at udgive et temanummer om 'Det mangesprogede Danmark', og dette nummer udkom også i en engelsk version: 'Multilingual Denmark' og en fransk version: 'Le Danemark plurilingue'. Numre som man for eksempel kunne sende til kolleger i udlandet.

Har Sprogforum været et fagfællebedømt tidsskrift fra starten af?

I *Sprogforum* har vi jo altid gået op i kvalitet og redigeret artiklerne grundigt. Men det var først omkring 2010 at hele dette system med fagfællebedømmelser blev organiseret internationalt. Jeg var (som repræsentant for

RUC) med i en af de arbejdsgrupper i Danmark der udvalgte hvilke internationale og nationale tidsskrifter der skulle indgå i den såkaldte autoritetsliste, og *Sprogforum* kom med i den forbindelse. Derfor har *Sprogforum* været fagfællebedømt siden 2010.

Gennem årene har vi samlet en liste af fagfællebedømmere for *Sprogforum*, der nu omfatter omkring 55 bedømmere. De fleste er fra Danmark, men der er også nogle fra Sverige. Vi er meget taknemmelige for bedømmernes indsats. De gør det godt, og det er jo uden særlig honorering. I det hele taget er der et stort arbejde forbundet med fagbedømmelserne for alle involverede – forfattere, bedømmere og redaktionen. Men det er jo en god ekstra kvalitetssikring.

Hvem læser Sprogforum?

Tja, det er jo altid svært at sige, men vi har en fornemmelse af at det i særlig grad er lærerstuderende, som læser det. Vi kan se at der er mange downloads, og der er også mange *Sprogforum*-artikler på pensum i sprog-fagene på professionsuddannelserne. Indtil for nylig har man kunnet tegne abonnement på *Sprogforum*, og vi har haft abonnenter på mange forskellige slags institutioner i Danmark og også nogle i de øvrige nordiske lande. Men abonnementstallene har været vigende gennem mange år, og vi har tit diskuteret i storgruppen, hvordan vi kunne lave kampagner for tidsskriftet. Vi har arrangeret en række fyraftensmøder, vi har organiseret en konference, lavet læserundersøgelse, oprettet en Facebook-gruppe, omtalt artiklerne i LinkedIn, osv. Vi har haft særlige tiltag over for gymnasieskolen. Og vi har altid haft en rigtig fin formidlingskanal via Sprogpædagogisk Informationscenter på AU Library, Emdrup, v. Annegret Friedrichsen.

Forskellige organisatoriske forandringer i vores omverden har jo gjort at vi har måttet hoppe fra forlag til forlag: Først Danmarks Pædagogiske Bibliotek, så Aarhus Universitetsforlag, så Roskilde Universitetsforlag, og nu er vi på egen hånd på sitet tidsskrift.dk med økonomisk hjælp fra Institut for Engelsk, Germansk og Romansk på KU. Og nu, hvor vi ikke længere har et forlag i ryggen, har vi besluttet at tidsskriftet ikke længere skal være abonnementsbaseret. *Sprogforum* er nu i open access og kan frit downloades af alle på tidsskrift.dk. Til gengæld udgives det heller ikke længere i printform.

Hvilken betydning har Sprogforum haft for det faglige miljø i Danmark?

Sprogforum blev oprindeligt skabt på sprogfolks eget initiativ, det var ikke nogen der bad os om det. Vi samlede hurtigt en lidt større kreds og gjorde meget ud af at organisere en demokratisk orienteret, men også klar og praktisk organisation. Den faste redaktion og hele storgruppen var virkelig en kreds af ildsjæle, og der var mange input til tidsskriftets indhold, form og mission. Arbejdet i *Sprogforum* har desuden altid næsten udelukkende været båret af frivillige kræfter.¹

Den faste redaktion har haft et mindre antal medlemmer i skiftende konstellationer. I de første otte år var det som sagt Elsebeth Rise, Karen Lund, Karen Risager og Michael Svendsen Pedersen. Senere kom også

¹ Se også interview med Karen Lund i *Sprogforum* 72 (2021), 9-13

andre til i kortere eller længere perioder: Annegret Friedrichsen, Bergthóra Kristjánsdóttir, Karen Sonne Jakobsen, Nanna Bjargum, Lars Stenius Stæhr, Louise Tranekjær, Susanne Pérez, Lone K. Svarstad, Jan Lindschouw og Marnie Lai. Jeg er nok den der har været der længst, men jeg var ude af redaktionsgruppen i årene 2008-2013 på grund af et kæmpe arbejdspress i Kultur- og Sprogødestudier på RUC.

Jeg synes *Sprogforum* står for kontinuitet, vedholdenhed og begejstring på trods af alle de slag, der falder ned over sprogfagene i Danmark. Vi er udkommet fuldkommen stabilt gennem alle årene, og vi har udgivet omkring 700 artikler og skrevet 79 perspektiverende forord om de mest forskelligartede temaer. Man kan godt sige at vi har været et forum for udveksling af ideer, teorier, undersøgelser og erfaringer for hele det sprogpædagogiske miljø. *Sprogforum* bidrager i høj grad til at man i Danmark har mulighed for at holde sig ajour med den aktuelle faglige udvikling og forskning inden for hele feltet. Jeg håber og tror at det kommer til at fortsætte!

Stor tak til dig, Karen, for at give os et indblik i Sprogforums historie og i tidsskriftets rolle som en betydningsfuld del af sprogfagenes faglige miljø i Danmark.

Oversigt over Sprogforum fra nummer 1, okt. 1994 til nummer 79, dec. 2024

Første tiår: 1994 – 2003

1	Kulturforståelse	15a	Ekstranummer A
2	Didaktiske tilløb	16	Sprog på skrift
3	Et ord er et ord	17	Brobygning i sprogfagene
4	Rundt om kommunikativ kompetence	18	Interkulturel kompetence
5	Mellem bog og internet	18a	Ekstranummer B
6	Den professionelle sproglærer	19	Det mangesprogede Danmark
6a	Sprog – kvalitet & kompetence (særnr.)	19a	Multilingual Denmark
7	Fra grammatik- til systemtilegnelse	19b	Le Danmark plurilingue
8	Projektarbejde	20	Task
9	Dansk som andetsprog	21	Litteratur og film
10	Sprogtilegnelse	21a	Ekstranummer C
11	Evaluerings af sprogfærdighed	22	Lytteforståelse
12	Sprog og fag	23	Evaluerings
13	Internationalisering	24	Sprog for begyndere
14	Mundtlighed	24a	Ekstranummer D
15	Læring og læreoplevelser		

Andet tiår: 2004 – 2013

25	Læringsrum	41	Sprog, kultur og medborgerskab
26	Udtale	42	Profession sproglærer
27	Kompetencer i gymnasiet	43	Førstesproget som ressource
28	Æstetik & it	44	I tale og skrift
29	Nordens sprog i Norden	45	Sprogfag i Danmark år 2008-2009
30	Sproglig opmærksomhed	46	Sprog på universitetet
31	Den fælles europæiske referenceramme	47	Sproghistorie og sprogtypologi
32	Vinduer mod verden	48	Curriculum
33	H.C. Andersen	49-	Jubilæum – tidsskriftet gennem
34	Sproglæreren mellem refleksion og fornyet praksis	50	50 numre
35	Undervisningsmaterialer og -indhold	51	Første-, andet- og tredjesprog
36	Sociolingvistik	52	Test!
37	Almen sprogforståelse	53	Cooperative Learning
38	E-læring og m-læring	54	It NU
39	Åbne sider	55	Verdensborger
40	Børnelitteratur i sprogundervisningen	56	Indholdsbareret sprogundervisning
		57	Subjektivitet og flersprogethed

Tredje tiår: 2014-2024

58	Begyndersprog	69	Dannelse
59	Læremidler uden grænser	70	Mundtlighed og performativitet
60	Kritisk sprog- og kulturpædagogik	71	FN's verdensmål
61	Læringsmål	72	Digitale ressourcer
62	Sprog, kultur og viden	73	Brobygning
63	Genre pædagogik	74	Motivation
64	Arrangerede sprog- og kulturmøder	75	Evaluerings
65	Literacy	76	Undervisningsplanlægning
66	Sproget på arbejde	77	Inkluderende sprogundervisning
67	Innovation og kreativitet	78	Leg og spil
68	Læringsrum	79	Dekolonisering af sprog- og kulturpædagogikken